

Eén zwaluw

Terwijl de leden nog op de camping of in hun zomerhuisjes zaten, heeft de voorzitter van de Industriebond FNV, Arie Groenevelt, een discussiebijdrage van het federatiebestuur voor het middellange-termijnbeleid van de Industriebond aan de pers gepresenteerd 1). Hoewel de discussiebijdrage logisch voortbouwt op de reeds in maart verspreide nota *Verder kijken* 2), die dient ter voorbereiding van het fusiecongres dat eind dit jaar moet plaatsvinden, heeft zij veel stof doen opwaaien in het juist in een zomerslaap wegzakkende sociaal-economisch Nederland. Met name de duidelijke boodschap, dat als het aan het federatiebestuur zou liggen, een matiging van de looneisen tot de mogelijkheden zou behoren, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, heeft sterk de aandacht getrokken. Maar ook andere punten die in *Verder kijken* en *Een beleid voor de tachtiger jaren* aan de orde worden gesteld, zijn zeer opmerkenwaard.

Hoe positief de beleidsvoorstellen van Groenevelt en de zijnen ook zijn ontvangen in de pers, het zou overdreven zijn te constateren dat er op het sociale front nu ineens een doorbraak zou zijn geforceerd. In de eerste plaats zijn er in delen van de industrie (Hoogovens, Philips) al tweejarige cao's afgesloten, zodat de ideeën van het federatiebestuur daar op zijn vroegst pas in 1982 verwezenlijkt zouden kunnen worden, terwijl steeds duidelijker wordt dat er op sociaal-economisch gebied op zeer korte termijn iets moet gebeuren. In de tweede plaats is nog volstrekt onzeker wat de „harde contracten” van de Industriebond tussen werkgevers, werknemers en de overheid zouden moeten inhouden en hoe zij vorm zouden moeten krijgen. In de derde plaats heerst er grote verdeeldheid en twijfel, niet alleen onder de andere FNV-bonden, maar ook binnen de Industriebond zelf.

Tot op heden is de ervaring met het maken van werkgelegenheidsafspraken weinig bemoedigend geweest. Het „jaar van de apo” (1978) is op een mislukking voor het vakbondsstreven uitgelopen. Ook nu heeft FME-voorzitter Ter Hart duidelijk te kennen gegeven, dat het verschaffen van werkgelegenheids garanties niet tot de mogelijkheden behoort. Weliswaar erkent ook de Industriebond dat het principe van „gelijk oversteken” bij loonmatiging en werkgelegenheid moeilijk te verwezenlijken is, maar vooralsnog laat zij de vraag onbeantwoord wat voor overeenkomsten er dan zouden moeten worden afgesloten en hoe controle op de resultaten ervan zou kunnen worden uitgeoefend. Als er werkgelegenheid in de industrie zou moeten worden gecreëerd lijkt dat eerder in nieuw opkomende bedrijven te moeten gebeuren, dan dat koste wat kost wordt geprobeerd de trend tot produktiviteitsverbetering en arbeidsuitstoot in bestaande bedrijven te doorbreken. Maar hoe dat contractueel kan worden geregeld, is een allesbehalve gemakkelijk te beantwoorden vraag.

Voor het echter zover is, moet eerst nog blijken of de voorstellen van het federatiebestuur het tot algemeen bondsbeleid zullen kunnen brengen. De reacties vanuit andere FNV-bonden variëren tot nog toe van weifelachtig tot scherp afwijzend. Ook binnen de Industriebond zelf bestaat nogal wat verzet tegen de plannen. Kaderleden van de chemische fabriek Windmill verweten hun voorzitter „manipulatie in de ergste vorm”. Als die reactie bijval zou vinden, zou Groenevelts uitspraak: „desnoods gaan we alleen door . . .”, wel eens heel dunnetjes kunnen gaan klinken. Een zelfde afloop dreigt dan als die welke de z.g. economiediscussie was beschoren die de laatste maanden in de FNV is gevoerd. Het balletje dat door een aantal vakbondseconomen onder aanvoering van Piet Vos in *De Vakbondskrant* werd opgeworpen, nl. dat voor

behoud van werkgelegenheid en collectieve voorzieningen een prijs moet worden betaald, werd in ingezonden brieven die aan duidelijkheid niets te wensen overlieten, met kracht teruggeslagen.

Het is duidelijk dat Groenevelt c.s. bang zijn voor het alternatief: een jarenlange geleide loonpolitiek waarbij de vakbeweging helemaal buitenspel komt te staan. Bovendien ziet het federatiebestuur heel goed in, dat de afbrokkeling van de werkgelegenheid in de industrie en het gebrek aan nieuwe arbeidsplaatsen elders de koopkracht op den duur veel ernstiger dreigen aan te tasten dan de voorgestane matiging nu. „Het moet toch zonneklaar zijn dat een voortduren van de huidige situatie veel nadeliger is voor de koopkracht”. Juist in de hoek van de industrie vallen de klappen van het werkgelegenheidsverlies, zoals de analyse van de WRR in *Plaats en toekomst van de Nederlandse industrie* nog eens overduidelijk heeft aangetoond.

De discussienota van de bond sluit overigens ook op een ander punt wonderwel aan bij het rapport van de WRR. Erkend wordt dat de tripartite overlegstructuur bij het herstructureringsbeleid een ongelukkige en ineffectieve constructie is, „omdat er van een o.i. onjuiste vermenging van verantwoordelijkheden van overheid, werkgevers en vakbonden sprake was” (NEHEM). En elders: „Het eerste dat zal moeten gebeuren is dat de overheid zich een zelfstandiger positie veroverd in de economische besluitvorming . . . Het is daarvoor noodzakelijk dat ze randvoorwaarden stelt aan het gedrag van de maatschappelijke groeperingen en hun pressiegroepen, dus ook aan ons”. Dat betekent echter niet dat de Industriebond geen medeverantwoordelijkheid voor de uitvoering van b.v. het sectorstructuurbeleid zou willen dragen. Integendeel, *Verder kijken* en *Een beleid voor de tachtiger jaren* kenmerken zich juist — in tegenstelling tot sommige vroegere nota's — door een zeer duidelijke keuze voor het aanvaarden van verantwoordelijkheid. Die koerswijziging vindt b.v. ook zijn vertaling in een positievere houding dan tot nu toe werd aangenomen, tegenover het werk in de ondernemingsraad.

Het federatiebestuur van de Industriebond FNV heeft een zeer pragmatisch discussiestuk op tafel gelegd. De in het verleden op de voorgrond geplaatste ideologische geschillen zijn niet verdwenen, maar wel op de lange baan geschoven. Op middellange termijn is het bedwingen van de steeds verder oplopende werkloosheid opgave nummer één geworden. Het federatiebestuur wil daaraan meewerken en daar offers voor brengen. Die uitgestoken hand mag niet worden afgewezen. De ommezwaai is voor de leden echter toch nog vrij abrupt gekomen. De massale protestdemonstratie in maart tegen aantasting van de prijscompensatie en voor behoud van de koopkracht ligt nog vers in het geheugen. In *Zin*, de weekkrant van de Industriebond FNV, leest men nog wekelijks anti-kapitalistische taal. Het is dan ook de vraag of de vakbondsleden de omwentelingsnelheid van hun bestuurders kunnen bijbenen.

L. van der Geest

1) Industriebond FNV, *Een beleid voor de tachtiger jaren*, 18 juli 1980.

2) Industriebond FNV, *Verder kijken . . . Middellange termijnbeleid* Industriebond FNV, 1980.